U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně **Z. G.**, proti žalovanému **Finančnímu úřadu v Prostějově** se sídlem Křížkovského 1, Prostějov, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 21. 12. 2005, č. j. 31 Ca 173/2005 - 21 a ze dne 3. 2. 2006, č. j. 31 Ca 173/2005 - 22,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **s e o d m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou k poštovní přepravě dne 6. 3. 2006 se žalobkyně jako stěžovatelka domáhá zrušení usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 3. 2. 2006, č. j. 31 Ca 173/2005 - 22 a současně brojí proti usnesení, kterým byla zamítnuta její žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 7. 2003, č. j. 90928/03/325962/9311, jímž byla stěžovatelce vyměřena daň z převodu nemovitostí ve výši 22 355 Kč podle zákona č. 357/1992 Sb. Krajský soud svoje rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení advokáta odůvodnil tím, že žaloba byla podána zjevně po uplynutí zákonem stanovené lhůty a navíc směřuje proti rozhodnutí vyloučenému ze soudního přezkumu, a nemůže proto být úspěšná. Soud poučil stěžovatelku o tom, že proti usnesením ve věcech poplatků vydaným soudy ve správním soudnictví není odvolání přípustné (§ 14 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích) a proti výroku II (zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce) nejsou opravné prostředky přípustné.

V záhlaví kasační stížnosti stěžovatelka jako napadené rozhodnutí označila usnesení krajského soudu ze dne 3. 2. 2006, kterým byla vyzvána k zaplacení soudního poplatku. V kasační stížnosti však uvedla, že je nemajetná a není výdělečně činná, a nemůže proto soudní poplatek uhradit. Pokud bude řízení zastaveno, vznikne jí újma, protože se nedovolá svého práva jen z toho důvodu, že nemá prostředky na zaplacení soudních poplatků ani na zaplacení zástupce. Tím dochází k porušování jejích práv a k sociální diskriminaci. Stejnou nezákonností trpí podle stěžovatelky i předcházející usnesení ze dne 21. 12. 2005, kterým soud zamítl její žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Těmto žádostem soud nevyhověl jen na základě pouhé domněnky o tom, že stěžovatelka nebude mít ve věci úspěch; již předem jí tak dal na vědomí, jak věc dopadne, i když řízení ještě nebylo skončeno. Soud přitom ví, že v této situace bude stěžovatelka nucena strpět zastavení řízení, a přijde tak o poslední možnost hájit svá práva. O nerovnoprávném postavení

stěžovatelky svědčí i to, že proti usnesením krajského soudu nelze brojit odvoláním, resp. opravnými prostředky. Proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení a požádala i o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti; tato žádost se však – s ohledem na odmítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Nejvyšší správní soud o věci uvážil takto:

V případě, že by kasační stížnost skutečně směřovala proti usnesení ze dne 3. 2. 2006, jímž byla stěžovatelka vyzvána k zaplacení soudního poplatku, nebylo by ani třeba zjišťovat, zda je opožděná nebo zda byla podána včas, takovým usnesením se totiž pouze upravuje vedení řízení, a nelze jej tedy napadnout kasační stížností (která je v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu jediným možným opravným prostředkem).

Obsah kasační stížnosti však nasvědčuje tomu, že se jí napadá nikoli usnesení ze dne 3. 2. 2006 vyzývající k zaplacení soudního poplatku, nýbrž usnesení ze dne 21. 12. 2005, jehož dvěma výroky byly zamítnuty žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Stěžovatelka totiž uvádí, že ač své majetkové poměry řádně doložila, soud – předjímaje výsledek rozhodnutí ve věci – jí přesto osvobození od poplatků nepřiznal (a z téhož důvodu jí ani neustanovil zástupce). Tyto právní důvody přímo nesouvisí s výzvou k zaplacení soudního poplatku, nýbrž naopak zpochybňují postup soudu při hodnocení obou žádostí stěžovatelky a jeho právní závěry z toho vzešlé. Rovněž v textu kasační stížnosti výslovně zmiňuje nezákonnost rozhodnutí ze dne 21. 12. 2005. Ačkoli tedy stěžovatelka označila v záhlaví kasační stížnosti pouze usnesení – výzvu ze dne 3. 2. 2006 (proti níž není kasační stížnost přípustná), v textu kasační stížnosti brojí proti oběma výrokům usnesení ze dne 21. 12. 2005. Je proto třeba posoudit, zda je kasační stížnost proti takovému usnesení (resp. takovým výrokům) přípustná, a pokud ano, zda byla podána včas.

Nejprve je třeba si povšimnout poučení obsaženého v napadeném usnesení. Krajský soud zde stěžovatelce sdělil, že proti výroku č. I (jímž jí soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků) není odvolání přípustné a proti výroku č. II (jímž soud stěžovatelce neustanovil zástupce) nejsou opravné prostředky přípustné; obě tato poučení jsou však chybná.

Krajský soud se nezmýlil v citaci ustanovení § 14 zákona o soudních poplatcích, podle nějž vskutku platí, že proti usnesením ve věcech poplatků vydaným soudy ve správním soudnictví není odvolání přípustné. Přehlédl však, že tato informace je pro účastníky řízení před správním soudem nepřípadná a nadbytečná, odvolání totiž v řízení před správními soudy není přípustné za žádných okolností, nejen tehdy, pokud směřuje proti usnesením ve věcech poplatků. V řízení před správními soudy se připouštějí jako opravné prostředky jen kasační stížnost [§ 102 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“)]; ta je pak jediným přípustným opravným prostředkem v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, srov. § 114 odst. 1 s. ř. s. *per eliminationem*) a obnova řízení (§ 111 a násl. s. ř. s.); jiné opravné prostředky přípustné nejsou (§ 53 odst. 3 s. ř. s. *a contrario*). Ustanovení § 14 zákona o soudních poplatcích je tedy obsoletní (k tomu srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, č. j. 1 As 25/2005 - 70, dostupné na webových stránkách Nejvyššího správního soudu) a v řízení před správními soudy by nemělo být aplikováno; ostatně sám zákon o soudních poplatcích ve svém § 13a stanoví, že v řízení ve věcech poplatků rozhoduje a postupuje soud podle občanského soudního řádu, pokud sám zákon o soudních poplatcích nebo zvláštní předpis nestanoví jinak. Zvláštním předpisem, který stanoví jinak pro soudy jednající ve správním soudnictví, je právě soudní řád správní; ten – jak již uvedeno – odvolání pojmově nepřipouští, a to bez ohledu

na to, zda soud, který podle něj postupuje, vede řízení ve věcech poplatků nebo jakékoli jiné řízení.

Nevadilo by tolik, že krajský soud informoval stěžovatelku v prvé části poučení o tom, který opravný prostředek není přípustný.(Ostatně takto nesprávné poučení se váže i k usnesení ze dne 3. 2. 2006, jímž byla stěžovatelka vyzvána k zaplacení soudního poplatku; zde však nemělo pochybení soudu vliv na její právní postavení. Kasační stížnost proti takovému rozhodnutí totiž také přípustná není a stěžovatelka tak nebyla nesprávně formulovaným poučením uvedena v omyl a zbavena opravného prostředku, který by jí jinak náležel.) Vážnější však je, že krajský soud zamlčel, který opravný prostředek naopak přípustný je, a zda a jak se tedy stěžovatelka může bránit proti výroku č. I usnesení ze dne 21. 12. 2005. Rozhodnutí, jímž se nepřiznává osvobození od soudních poplatků, lze přitom napadnout kasační stížností. Nejde o rozhodnutí, jímž by se pouze upravovalo vedení řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54, publikovaný pod č. 311/2004 Sb. NSS): toto rozhodnutí se totiž dotýká základního práva na přístup k soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), jehož se musí dostat i tomu účastníku, který nemá dostatečné prostředky k hrazení nákladů soudního řízení. Nedopadají na něj ani jiné výluky z kasačního přezkumu ve smyslu § 104 odst. 3 s. ř. s., a kasační stížnost proti němu je proto přípustná.

I v druhé části poučení krajský soud pochybil: sdělil zde totiž stěžovatelce, že nemůže brojit ani proti výroku, jímž jí nebyl pro řízení o žalobě ustanoven zástupce. Tak tomu ale není. Zamítnutím žádosti o ustanovení zástupce totiž soud pouze neupravuje vedení řízení, nýbrž rozhoduje o základním právu účastníka na právní pomoc v řízení před státními orgány (čl. 37 odst. 2 Listiny; k tomu srov. např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, č.j. 1 Azs 5/2003-47, publikované pod č. 108/2004 Sb. NSS). Ani jinak (§ 104 odst. 3 s. ř. s.) není takové rozhodnutí vyloučeno ze soudního přezkumu, a kasační stížnost proti němu je tak rovněž přípustná.

Stěžovatelce tedy nic nebránilo v tom, zpochybnit oba výroky usnesení ze dne 21. 12. 2005, a také tak učinila svou kasační stížností podanou k poštovní přepravě dne 6. 3. 2006; zbývá posoudit, zda tak učinila včas a jaký dopad na běh lhůty pro podání kasační stížnosti mělo nesprávné poučení ze strany krajského soudu.

Soudní řád správní nepamatuje na situace, kdy je účastník řízení před správním soudem nesprávně poučen o opravném prostředku nebo o něm není poučen vůbec. Takový postup jde však k tíži soudu, a nemůže postihnout účastníka v tom smyslu, že by se k jeho opravnému prostředku, podanému i bez náležitého poučení a případně až po uplynutí zákonné lhůty, vůbec nepřihlíželo. Jakkoli ve správním soudnictví nelze přímo užít těch ustanovení občanského soudního řádu, která prodlužují lhůtu pro podání opravných prostředků pro případ nesprávného či chybějícího poučení o nich, lze jich ve prospěch zachování procesních práv účastníků užít analogicky (srov. již citované usnesení Nejvyššího správního soudu vydané pod sp. zn. 1 As 25/2005 - 70). Opravným prostředkem v občanském soudním řízení, který se svým charakterem mimořádného opravného prostředku nejvíce blíží kasační stížnosti, je dovolání; pro případ nesprávného či chybějícího poučení o dovolání se pak obvyklá dvouměsíční lhůta k podání dovolání prodlužuje dvojnásobně na čtyři měsíce (§ 240 odst. 3 o. s. ř.). Užije-li se toto pravidlo na kasační řízení, lze uzavřít, že lhůta pro podání kasační stížnosti v případě nesprávného či chybějícího poučení o ní činí čtyři týdny od doručení rozhodnutí (oproti dvěma týdnům obvyklým – § 106 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud však zjistil, že kasační stížnost stěžovatelky směřující proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení advokáta je opožděná i navzdory prodloužené čtyřtýdenní lhůtě. Usnesení ze dne 21. 12. 2005 bylo doručeno stěžovatelce fikcí dne 16. 1. 2006. Stěžovatelka totiž nebyla při doručování usnesení zastižena; zásilka byla proto dne 5. 1. 2006 uložena na poště a stěžovatelka byla vhodným způsobem vyzvána, aby si ji vyzvedla (§ 46 odst. 3 a § 50c odst. 1 o. s. ř., § 42 odst. 5 s. ř. s.). Podle § 50c odst. 4 o. s. ř., § 42 odst. 5 s. ř. s. nebude-li uložená písemnost vyzvednuta do 3 dnů nebo, jde-li o písemnost, která má být doručena do vlastních rukou, do 10 dnů od uložení, považuje se poslední den lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Označená písemnost byla uložena na poště ve čtvrtek 5. 1. 2006 a poslední den lhůty k vyzvednutí písemnosti připadá na neděli 15. 1. 2006. Za den doručení se však považuje až pondělí 16. 1. 2006, neboť podle § 40 odst. 3 s. ř. s. připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Stěžovatelka si pak zásilku vyzvedla dne 19. 1. 2006. Prodloužená čtyřtýdenní lhůta pro podání kasační stížnosti uplynula v pondělí 13. 2. 2006. Stěžovatelka ovšem podala kasační stížnost k poštovní přepravě až dne 6. 3. 2006, tedy opožděně; zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti přitom nelze prominout.

Nejvyšší správní soud se proto kasační stížností nemohl věcně zabývat a odmítl ji zčásti jako nepřípustnou ve vztahu k napadenému usnesení (výzvě) ze dne 3. 2. 2006 [§ 104 odst. 3 písm. b), § 46 odst. 1 písm. d), § 120 s. ř. s.], zčásti jako opožděnou ve vztahu k usnesení ze dne 21. 12. 2005 [§ 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s., § 120 s. ř. s.].

Podle § 60 odst. 3, § 120 s. ř. s. nemá při odmítnutí žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2006

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu